

SILVIJE STRAHIMIR KRANJČEVIĆ

TRZAJI (1902.) (IZBOR)

ŽENI

*Hotio bih stihom reći
Onaj grč ti, trpak tako,
Što ukoči usne tvoje,
Kad ti pričah ponajlako
- Oziruć se iza pleći -
Čim to rode čežnje moje!*

*Ah, to bješe uzdah nijemi,
Što ti zamro na usnama
Pa u suze ne proteče.
Ostav'mo ga među nama;
Zatureni, zagrljeni,
Toplimo ga dan i večē.*

*On će proći - nestat će ga,
I tvoje će usne male
U smjehuljka nabrat dva se,
Kada rumen lake šale
Prelije se preko njega
Pa ti licem poigra se.*

*A što mene vijek će peći
I mutit će moje dane,
O - zaklopi dječje oči;
Zaspjij samo tu uza me,
Nikada ti neću reći,
Da preda mnom još se koči!*

*Tek po tvome čarnom polju
Neka teče med i mljeko,
Proljet buji, ptiče moje!
Meni Bog je pjevat reko,
I ja vršim božju volju -
I ja jedem srce svoje!*

Vienac, 1898.

HIMNA

Nasmij mi se, svijete mio,
Rani mi se na zlo dalo;
Trpio sam dugo, tio,
Uzdahnuo jače malo...
Ah, to biva, kad se luta
Po drugome carstvu negdje,
A ledena ruka kruta
Rastvori ti silom vjeđe.

Ne! Tuđe su staze ovo
I ne vode mojoj kući;
To je nebo ko olovo,
A pritište krv pijujući.
U tom hramu na Sionu
Trujem samo oči drage,
U vječita mira zvonu
Slušam zveku krive vage.

O zagrm'te, žice, gromom,
Što najljuće kida stijenje,
Gle - već igram s divnom momom,
Ime joj je - ogorčenje!
Majka joj se vjera zvala,
Otac bješe sanjar ludi;
Rodila se divna mala
- Čudna l' čuda - usred ljudi!

Ko sirota puka bludi,
Med gomilam' srće, kleca;
Sva joj sreća, što poludi,
Kad pjesmicom katkad jeca...
Luduj, kćerko, vijek slobodna,
Lutaj svojih po nebesi';
Bude l' išta od tog plodna,
Prostit će se tvoji grijesi!

Ta čedo si divna braka,
Što ga ikad ljubav sklopi;
Mamurna si, svakojaka,
Otkad sunce tebe opi.
I majka ti umrije mlada,
Kad pometnu jadno tebe,
Preplašiv se divna sklada
Izmeđ svijeta - izmeđ sebe!

Pa - smij nam se, zvijeri plava,
Tek okreni leđa nama,
Nek mesnata tvoja glava
Grč nam štedi na usnama.
Da osmješak gorke, nijemi

U sav grohot ne sori se...
Ah, tad puca sve u meni,
Pa štropoće - rušeći se.

OUVERTURA

Snažno je mirnulo cvijeće šarnih sa gredica rajskih
Ko da je za kišom nagli vjetrić mu ljuljnuo glave,
Raznio opojni etar sočnih sa latica majskih,
Pelud sa lipa, ruža i trave.

Sve je treperilo lako zlatnoj na sunčanoj žici
Jasnim pod jutarnjim nebom; srebrn oblačak i voda
Plavom se hvatahu parom. Tu je - ko miso u slici
Stajao otac ljudskoga roda.

Bijaše vedar i mladun. Velike otprte zjene
Lakomo srkahu boju, oblik i gibanje svega;
Sve mu je pjevalo himnu; dlanaste paomne sjene
Pružahu zelen šator vrh njega.

Sve mu je šušalo nježno; kapljica biserne rose
Viseć o latici lijera čišće se sjajila nije
Negoli glatko mu čelo, bujnim pod rudežim kose
Žarka dva sunca - oči mu dvije.

Opijen raskošnim srhom zadrhta polubog raja;
Nije već mogao drukče... pade po edenskom prahu,
Cijeli da obujmi svemir, cjelovom strasnim bez kraja
Sve da u jednom popije dah.

Pa je poljubio zemlju. Mlade i nevine grudi
Velike buduće majke usnicom tako je vrelom
Goreć u želji, da grli, dršće i stišće i ljubi,
Spaja duh vječni s vječitim tijelom.

Polubog zani se tako. Vječna je međuto sila
Zašla u utrobu vječnu, rodnu i vruću i mladu;
Žarki je, svesilni cjelov životnim kucajem bila
Puc ko pupolj u paome hladu.

Kada je zirnulo okom polubog Edena cvjetna,
Kraj njegov je klečala Eva. Dječja joj lica i prsi
Bjehu ko jagode prve, s kože ko rumen je ljetna
Dahnula mladost opojnim srsi'!

Uprav je prviput vidje. Sama mu krepka ramena
Strasno se razviše spram nje. Trzaj i drhtav i vrel

Savi ga, kada mu šane ovo ni dijete ni žena:
Moj si! - i oči staklo joj preli.

Sav mu se uzljulja Eden: ko da na velikoj plimi
Nose se lotos i palme, nebo da dostojno svijetli,
Ptičice cvrkuću u snu, a on na toploj pučini
S njome da pliva, ziba se, leti...

Eden je pjevao pean: gusto je nad njima lišće
Drhtalo s disaja toplih, drhtalo tiše i tiše,
Slatku im skrivalo tajnu, cjelove nikada čišće,
Ljubav al' zemsku, al' nebesnu više!

Uto je huknula sova! Naglijem trzajem skoči
Ljubavnik prvi i žena. Mladi joj obrazi sjajni
Zoricom gorili nijesu. Umorne mutne joj oči
Bjehu okean - bezdan i tajni.

U njem se pušila po dnu zaludna Abela žrtva,
Kainov nekažnjen žig je plivao morska ko zvijezda,
Bešćutna sjeđaše povijest suha kraj lovora mrtva,
Rasuta perja, zgažena gnijezda...

Trznu se s očajne slike praotac koljena ljudi,
Naglo je pobriso oči, lažni da skine im blijesak;
... Edenom zaori uto riječ iz gromornih grudi:
Množite se - kao u moru pijesak!

Nada, 1899.

DITIRAMB

Prekrasan život!
Kaljava cesta ode u maglu -
Digneš li glavu tamo k nebesim,
Past će ti na nos kapljica kiše!

Prirodo majko, - kako je tužno
Gledat te tako mamurna lica!
Kako su dosadne mojemu oku
Haljine blatne,
Maćeha zemlja što ih navuče
Plešuć uz svirku eterskih sfera
Okolo sunca...

Ah, ko da mari žarki vjerenik,
Što mu se baka dronjcima kiti!
Ta vječni svemir

Na njeg se smiješi,
I na bezbrojne očice bistre
Vječna praznina, djevica čista,
Plamen mu slatkih cjelova pije.

A on je ljubi -
Ljubi i dugim trakama žarkim
Sebi je svija.
I u nijemom cjelovu tako
Vjekovi ginu kano i časak,
Časak ko vječnost - - -
A ja na ovom kaljavom danu
Iz bare ove mislima plijem
Tamo nad oblak tebi, o Sunce,
I vama, tajne pokretne sile,
Svemirski sklade, da vašeg mira
Udahnem tamjan!

Ah, tamo nema varave laži,
Ni suza ni ljudi;
Tamo me talas eterni ziba,
I ja u tihom, opojnom času,
Ne znajući za se, uživam onu
Zaborav slatku, s koje se mrtvim
Otvora nebo.

Gorko je, gorko
Stajat uz odar vlastite volje!
A srce bješe žarko ko svijetlo,
Plameno sunce,
Čisto ko božje biserne zvijezde,
Želje, ko miris otajnog raja,
Da svijet grle, s njime da plaču
I da se smiju s njegove sreće;
Rođen da živiš na krilu lakom
Slobodne misli i da se kriliš
Navijek više - tražeći tamo
Edena kutić, najmanji za se, -
Survaš se onda... u kalnoj bari
Ko stranac gacaš međ svojom krvi,
Ko munja, koju uguši blato,
A ona je mogla da razbija oblak!

Al opet - Zemljo majko, oprosti,
Ako ti gorku rekoh!
Ta ja bih rada, da divna cvjetaš
Ljiljanom pravde, ružom slobode,
Da budeš prvi svemirski alem
I prvi cvijet božije misli!
Kroz duge dane tekla je krvca

Napretku tvomu, zlatnoj slobodi,
A dobro znadeš, kapi kolike
Nikad ti gasna prašina popi!
I suze gdje su i genija smijeh,
Koji su s tvojih premudrih hira
Došli na luda kucati vrata?!
I gdje su drugi, gdje mnogi jadi,
Teži no cijeli svemir - -?!

Al opet,

Majko, oprosti!
Pusti mi samo, iz tvog da skuta
Na tužnu harfu istisnem koju
Iskrenu suzu - dar čovječanstvu.
A kada puknu i harfa i srce,
Onda nam budi mrtvima barem
Majčica bolja, kada zavijeka
Tebi smo samo pastorc i bili!

Vienac, 1892.

ŽIVOT

[I]

POLAZAK

I zaniijela me mašta - pred hrpu čudne stvari,
Blijedosiva bješe, u vijugâ joj mreži,
Ko zamršeno klupko u sucrvenoj šari,
Nepročitano slovo pod zagonetku leži.

Nad njome silna ruka, a bogzna što i okle,
Raširila je prste, a guste sjeni tuda
Kraj čudne stvari idu, ah, idu... otkud... dokle?
Sve idu, nijemo idu od pravijeka ovuda -

I silna samo ruka sa stvari one čudne
Sveđ podiže se redom i tjeme sjenam dira
I redom miške kreće ko nikad neutrudne
Sred polusvijetle magle i vječitoga mira.

Tek redova iz prednjih, što životvorni dlani
Probudiše im tjeme, sve žarči šapat dršće,
A u daljini tamo cik tople zore rani
Razigrav živce tepa: Zagrl'te se, ah - čvršće!

[II] POVRATAK

... Iz tamne noćne strane, gle, idu, opet idu,
Nit plaču nit se smiju u dosadi, bez volje.
Sve šute, šute, šute - u staklenom im vidu
Otegnulo se pusto i poharano polje - - -

I prolaze kraj onih što poč' će kud i oni,
Al prolaze bez riječi, a jedan val ih nosi,
I sprovoda im oba sudbina ista goni
Ko atome kotača sved' naokolo osi.

I ginu u dubinu - ko snijeg u crno ždrijelo -
I nestaje ih tamo bez osvrta, bez išta,
Ko kaplja, što iz gore na svjetlo izbi bijelo,
Pa prošuškavši poljem u ponor mre i - ništa.

Tek čini se da oni što svetokrugom sjaje,
Kad majstor bi ih pito: bi l' rado da se vrate?
Ah, mrtvi već, na rubu, gdje samrt crnija je
- Oborili bi glave i trgli sunovrate!

Život, Zagreb, 1900.

MONOLOG

Pišu se knjige! Gospodi bože,
Gotovo evo manjka još malo,
Pa nećeš naći mjesta da pljućneš
Od samijeh knjiga!
I kakve knjige!
Ah, ja ih često sažalno gledim
Sjedeć u kutu s dosade puste;
A one gvire u me onako
Kao i djeve koje su nekad
Ljubljene bile, a sada čame -
Ni gospe ni djeve, e ih je sramno
Pustio dragi!

O, s brige i nesna blijede misli!
I vi ste tako još prije braka
Ostale jadne, udove, tužne!
Lijepim zborom, vještīm i smjelīm,
Mnogi je smrtnik tratio pamet,
Reko vam najzad kao koketi,

Punanih grudi, oblih bokova:
O, ja vas ljubim!

Al dođe časak - ljubavnik žarki
Obično kasno prigodu steče
I vidi gdje bujna, ljubljena djeva
Pre no u mekan talamos liježe,
Odlaze za noć teretne čare.
Gleda i misli kupeći usi:
Gle, luda mene, ovo što osta
Za manji mogoh postići novac!
I - tako...

zbogom; čare odloživ,
Slatku vam nojcu na policam želim!
Odvraćam od vas smušenu glavu
I jurim željan na ulice žive,
U bučne krčme il drugi koji
Ljudski zvjerinjak. Najsvježa sô je
Silnom na valu velikog mora.

O, ne! Po vama
Sporo bih svoju vjenčao dragu
Od koje mi gori i srce i duša.
Ja hoću naprijed za njom, za divnom,
Divljijem krilom presijecam oblak
I pružam ruke za biser-plaštem
Tamo nad zvijezdam što mi svjetluca.
Ja k nebu hoću kroz uzdah svijeta;
Na grijehu srca plamene krvi
Istinu tražim. Gospode, zar ćeš
Kazniti volju kojom te žudim?

U mračnoj noći lutanja našeg
Dršće pred smrtnim očima slabim
Tek jedna zvijezda sebične strasti.
U srcu sve je pohlepa pusta,
Zlu je i dobru sebičje klica.
I ovo krilo narode vitla
Tamo od Kaina; hljebac i časti
- Povijesti duša!
Ah, da, i onda, suzna kad oka
Gledamo gdje se u mucu smrtnoj
Trza paćenik, ah, da, i onda,
S tuđe kad boli prosuzi oko,
Mislimo: al je umirat teško!
I strah je onu sažeo vodu
Na oči nama, i zove se: suza!

Hvala, o nebo, što dade nam suze.
Dosta je, dosta, sućut da čija

Briše ti s čela patničke kapi
Ne žaleć pri tom marame svoje!
Vjerujem tvrdo jošte da nijesu
Svi dobra srca pomrli ljudi
Marame bar što žalili ne bi!
I to je mnogo; nu za tu krepost
Mudrac je malo, dosta tek - čovjek!

Oštrijem noktom, pravilnom crtom
Odsijeca razum čovječji pute,
A živa i divlja slobodna narav
Skokom krivuda i - svesilno hoće!
A red i društvo, dogma i moral
Vapiju: Treba pakô proširit,
Što ga je božja vječna providnost
Sazdala tješnje
Nego što pravda zahtijeva ljudska!

Ah, ti, o Tvorče, pakla ne sazdav,
Al sazdav ljude - ja znam, da voliš
Golu na klisu divljaku svoju,
Pod čijom krošnjom srce je grešnik,
Grešnik i sudac!

I ako nekad stupimo tamo
Tebi pred oči, pravedni oče,
O, ja ću onda drskijem prstom
Tebi pokazat idole moje,
Reći ću: Oče, ove gle ljubljah,
Ljubljah i ljubljah! A ti, o suče,
Ti ćeš se meni tada nasmiješit
Ko što si često na mene gledo
Kroz šaren-dugu i bijeli oblak
Kada sam bijesan, tražeći pravdu,
Srnuo ljutit s utrte ceste
Vičući: Čemu si ljudma u glavu
Stavio mozak - i čemu ljudi,
I više: čemu li suze?!

1892.

UTJEHA

Haj, kad tuga srce kida
Pa te pije poput zmije,
Kad i ovo malo vida
Gasne s jada krvavijeh,
Kad te suhi razbor sudi

I u obraz psovku baci:
Što ti lude ono grudi
Sve uzdišu za oblaci;
Haj, kad nada svaka vara,
Kad se s lica prezir čita,
Kad se trista gospodara
Stijenama na te hita,
I kad jedan pogled holi
Kazuje ti gordo dosti,
Da si bokče, Lazar goli,
Živareći od milosti!

I kad otrov jošte veći
U srce te ljuto zgodi,
O, moj družo, nemoj reći:
Ah, čemu me majka rodi!

Kreni mi se noge lake
Na prirode čisto krilo,
Gledaj zvijezde i oblake,
Gledaj ono cvijeće milo,
Slušaj, kako vjetrić šumi
Uvrh lista jablanova;
Gledaj, družo, i razumi
Ovu igru od vjekova!

I kad prst se zalud diže
Skinut pečat s tih usana,
Kad najdublja misô plize
Tek po pjenu okeana,
I kad crv te stane peći,
Gdje toj tajni svjetla nema,
O, moj družo, nemoj reći,
Čemu ova igra nijema?!

Već se kreni vedre svijesti,
Ima nešto što još vrijedi;
Gledaj, družo, s radne pesti
Kako krvav znoj se cijedi,
Kako buši zemnu grudu
I sokola seže siva,
Svojom borbom i po trudu
Kako čovjek divom biva!

Tko li krenu sile jake,
Tko bje onaj stvarajući?
Stvorile su radne šake
I umovi gladujući!
Vrti ti se svijet tako,
U patnji mu klije sila;

I on skače, družē, lako,
Kano Antej majci s krila!

Haj, kad tuga srce kida
Pa te pije poput zmije,
Man' se, družē vedra vida,
Onih briga tričavije!
Trut se bani, trut se šeće,
Bje - i truta nema više,
A lijepo malo cvijeće
Sved' se mladi, sved' miriše...

Vienac, 1891.

SVELJUDSKI HRAM

Gvozdene srči i žilja pradubi sve do nebesa
Streme ko u crkvi gordo granitne potpore sure;
Nikli su, prva kad miso ljudsko pod čelo se skresa,
- Nek su pri ruci porad torture!

Nižu se sivi u beskraj, nad njima nebo se stere
Olovna kanoti maska. Oblaci nalični krpi
Staračka koža su njena, što se u nabore bere, -
Je li od rugla, ili što trpi?

S vijeka u vjekove tako... Mali i sićušni čovjek
Ulazi, prolazi, pada studnom u ovome Hramu,
Kleči u svetištu nijemu, temelj mu zaljeva stovjek,
Timari svoju već Hakeldamu!

Gore po stupovlju redom truplo do trupine žmuri,
Križ što raspe im ruke, lomača utrobu spali,
Vjetar im kroz rebra svira, žute se bezbroj kosturi
- Besmrtni sveci u katedrali.

Ne kiti zlačani krug ih, ćivot im ne resi mošti,
Suhe uz bršive glave tamjanski dim se ne mota;
Ljudska tek bilježi povijest krvnički satrte kosti
Sveto ko brašno u hljeb života.

Samo što orgulje bruje studnom u sveljudskom Hramu,
Muklo u prahimni bola pod nebo pjevaju hvalu - -
Vapiju svijetlo i pravdu ... Sveci na patničkom tronu
Kimaju tužno u tom koralu.

Dokle u svetištu Crkve tajno se služi opijelo,
Ide sve čovjek i čovjek - beskrajni redovi hode;

Tamo im Veliki Kostur postavlja ruku na čelo,
Pogledom praznim srce probode...

Beskrajna služi se služba - u nebo uprte oči
Gase se, staklen im pogled trne za maglenim žalim;
- - Nijemo se povrh oltara suza ko smrznuta koč
Alpha u Kolima Malim - - -

Nada, 1901.

PROSINAČKO SUNCE

I opet zapada sunce; tamo za linije jasne
Gorskomu predjelu snježnu pada u pahulje eno;
Zlačani velik monogram božjega imena gasne
Plavoj na svili protkan crveno.

Ravni mu traci dugački, silne ko mjedene šipke
Krepko se pružaju u zrak, zadiru vitu o jelu,
Što je vrh velike gore mahaljke savila gipke
- Crna palmeta na modrobijelu.

Sunašce tone i tone... trenutom bljesnu još samo,
Nesta ga zadnjijem žiškom, časom i naglijem mahom,
Ko da je krajcarsku svijeću neko na povoru tamo
Zgasnuo usta punijem dahom.

Umah je bljednuo oblak - prije je ličio rujan
Čipkastu prevjesu toplu, mladost što japri ga zlatna,
Pa mu se zgrušala krvca, i on se objesi nujan
- Zgužvani komad mrtvačkog platna.

Sutonske velike mrlje do neba rastu sa zemlje
Ko da pod oblačje gore kaljava diže se para;
... Umrije majčica zemlja, kroz vodu evo i grmlje
Duša joj na sud plašno tumara.

Niko joj ne pjeva pjesme, niko ne govori ništa,
Niko je ne žali, niko, šutnja sve gluha je svuda;
Umrije, kako i mrije krvnica bezbrojnih Hrista,
Majčica plodna bezbrojnih Juda!

Tako je umrla ona; - kršćanskim želim joj srcem,
Neka je umrla jednom! Pokoj i dobrim i zlima!
I sâm ću spokojno leći, lednim ću ostati mrcem,
- - Bje mi u ovom glumištu zima!

Ah, al i mrtva joj usta masku su stavila kletu!
Sutra će božićni mjesec opet se pošalit jadno;
Svoje će iznijet sunce - dostojnu medalju svijetu
Kroz oblak turit kratko i hladno!

Božićna bruajat će zvona, veselo žagorit sve će,
Smrznutu gazeći cestu, u nebo gvireći mrko;
Sama će sebe varakat, tračak da osjeti sreće;
- - Smiješ se licem, srce o grko!

Blijedim pod maglenim svjetlom svi ćemo blezgati složni;
Da se je nadat ljepoti, suncu i nebištu plavom,
Srećni ko pisarsko lice, kad mu je predstojnik možni
Ropski na pozdrav kimnuo glavom!

Prosvjeta, Zagreb, 1899.

AL JE LIJEPA...

Al je lijepa narav ova,
Kad je Vesna cvijećem kiti -
Al je teško, al je teško
U tom milju mrtvac biti!
I dok cijeli svijet se smije,
I dok život slavlje slavi,
Teško onom komu duša
Plač i smijeh zaboravi!

Već na kamu zabačenu
Trudnu glavu čvrsto stište;
Ne zna ni sam što mu oko,
Što mu puno srce ište;
I kada mu pogled suhi
Gdje o cvijetak zapne viti,
O, što jadnik gorko šapće:
Teško li je mrtvac biti!

Al je lijepa narav ova,
Šarno li je poljsko cvijeće,
Al je teško kad ti duša
Pjevat neće, plakat neće!
Već uz staze srljaš gluhe,
Ne mareći kud ni kamo,
Kano kamen što mu isto
Pao amo ili tamo.

Vienac, 1889.

PROMAŠENA KOB

Bože moj, zašto je tako, zlaćanim da pod samarom
Magarac preskače lako jabuku vitijeh kula?!
Vilo o pjesama mojih, milosnim čemu si darom
Opila moje srce i čula?

Zašto si stupila k meni? Kad me je majčica blijeda
Rađala mračnoj u noći, mnogi su čeonu pali
Skupe na gospodske krpe; srećna i otmjena čeda,
Očevi, majke možda te zvali...

Okrutno prošla si mimo. Primorskoj došla si kući,
Naglijem unišla šumom. Glavu si sagnula holu,
Stare me digla iz zipke; cjelov ti krući il vrući
Mene je momu oteo kolu!

Zanavijek ostah tuđinac. Čučec na jadranskoj stijeni,
Dvojstruke zvijezde gledah: zvijezde neba i vode.
Pučinom tamo dalekom maglene vijo sam sjeni,
Noćna gdje jadra biserom plove - - -

Moja je plivala duša sjajne kroz one atome,
Slobodna dalje i više između bezdani dvije,
Ko da je velika ptica, gledajuć u dnu pod njome,
Obijesno gdje joj krilo se vije.

... Zašto li tako, o vilo? Čemu li pamet pomete,
Srce mi opi i čula, s utrte krenu me staze,
Divljom me sankom zadojiv, pitome umjesto mete,
Kojoj milijuni pobožno plaze?

Ja bih se grbio miran udesom bršiva panja
Službeno prašni uz papir - vrba nad grobnicom siva -
Ukratko: pravi gospodin - - uveče poslije zvanja
Trljo bih ruke uz čašu piva!

Il bih ko zaturen seljak pod krušku sio u sjeni,
Srećan u košulji staroj, jedinih, izdratih gaća,
Ljuljko na koljenu sina, supijan vikao ženi:
Gledaj ga, hulje - trista mu ćaća!

Vilo, oj, rađe si mogla kucnut na gospodske dvore,
Svilena gdje sa kreveca gavanče maleno diše;
Proroštvo puniti staro, svetice knjige što zbore:
Tko ima mnogo, dobit će više!

Zato kad uskipi srce, meni se priviđa regbi -
Kako na jadranskoj stijeni između krši i drače
Crkvica cjelova tvojih tužno i osamno lebdi,
Kraj nje brodolom vjernik joj plače.

Prosvjeta, Zagreb, 1898.

VJETRIĆ VIJE

Vjetrić vije... suze suši,
Suze suši, čelo hladi;
Vjetrić vije, a u duši
Otpijevaju stari jadi.
Sa ljudstva su došli cijela
U grud jednu na sijelo,
Nek je srijed svijeta bijela
Jedna žrtva i propelo!

Čudno mi je, braćo-ljudi,
Što tratite čemer ovi,
Da se skiće, ludo gubi
S mekih vjeđa pjesnikovi'?
- Al taj svijet glupo gleda
Sa bezdušne prepameti,
Glupo gleda, da ne vrijedi
Ni ljubiti ga, niti kleti!

Već se stisni... suze suši,
Božji vjetrić čelo hladi;
A u bolnoj kada duši
Probude se stari jadi,
Tješi srce svijet što ljubi
Uz sve varke i gorčinu,
Da se suza u prah gubi,
A pjesmica u - prazninu!

1891.

HRIST DJETETU U CRKVI

- Kud si zalutalo, dijete? Što će na mramornoj ploči
Pamučno tvoje koljence? Čemu da anđeli slijeću
Klecat po hasuram amo, žive da uzdižu oči
Mrtvom po oltarskom cvijeću?

Pođi, o pođi odovud! Ne smetaj likove stare;
Ozbiljni, kameni sveci u te sa posmijehom gvire,
Majčici blijedoj pod križem lica se s dragosti žare,
Hihoće sav *Dies irae!*

Vani, gle, ptičica s grane na tebe očicam miže,
Janješce blekeće bijelo, leptiri sunčaju krila;
Pred tobom mekim i malim priroda u čast se diže,
Rad ti je pričat ko vila.

Ovij se o grlo njojzi; umjesto tamjanske zduhe
Ljubiti će uvojke tvoje kaduljin talas sa gora,
Pjevat će ševa i lišće, zlačane zrikat će muhe
Sumorna umjesto kora.

Kada na nebnoj kadifi kao na vezenoj grani
Proplanu biserne zvijezde, srebrni lune obručak,
U tu će kutiju divnu Otac te sklopiti sami
- Alem na svilni jastučak.

Zajedno sklopit će se s tobom leptire stobojnih krila,
Ptice i zlačane bube, bijelo, rudasto janje;
Svu noć će slušati anđ'o, kako je šuškala svila,
Gdje su vam igrale sanje.

Pođi, o pođi odovud! Ne smetaj likove stare;
Ozbiljni, kameni sveci u te s posmijehom gvire,
Majčici blijedoj pod križem lica se s dragosti žare,
Hihoće sav *Dies irae!*

- - Onda, ah, jednoga dana, rednju kad ispiješ kupu,
Tvoje kad ostari srce, život se ohladi vrući,
Hitro kad nekada krilo mrtvo se spusti po trupu
- Već ćeš mi klecavo ući!

Stati ćeš negdje u kutu, gledat ćeš pred sobom tamo
Suho mi, patničko lice, kako je klonulo s krsta;
Umjesto molitve svoje čut ćeš, gdje pucaju samo
Članci u sklopljenih prsta!

Gledat ćeš krvava mene - mrtva na drvu i platnu -
Kako mi ugasle oči prepasno nad sebe vire,
Gdje me sa bogata stropa gleda na osnovu zlatnu
- Demon sa *Dies irae!*

I onda, patniče ljudski, ako ti utroba drhtne,
- Onda si shvatio moje velike ljubavi boli,
Gorki i čemerni grč će učiti usnice smrtne,
Kako se ljubi i moli.

Podigni krst svoj i pođi; prije neg slaba ti mine
Noga kraj školjke za vodu, nagni se nad nju i s oka
Suzicu u nju izažmi - vjeruj mi, čovječji sine,
Ne će joj oslabit soka!

Život, 1900.

U ZANOSU

Što je ovo - ne znam što je,
Ali kida moje grudi;
Što je ovo, pa me trza,
U pô noći iz sna budi?
Ta i ja sam smrtnik samo,
Svim nam isti zakon sudi;
Rodila me smrtna majka,
Kopat će me smrtni ljudi.

Što je ovo što me nosi,
Kud se diže hitra lasta,
Što je ovo te me vitla
Kao bura uvrh hrasta?
Otkud meni smijeh divlji,
A što opet sve me zebe,
Otkud ono - te mi dođe,
Pa ne poznam sama sebe?

... Pitao sam staru baku
- Svašta znade sijeda glava -
Pito sam ju s čeg mi oko
Katkad neće pa da spava?
Miješala je baka karte
Do voljice svoje site,
Miješala ih pa je rekla:
E, a što se ne ženite?!

... Pitao sam popa stara,
Što mu knjiga o tom kaže?
Rekao mi starac časni:
Laže baka, karta laže!
A - *caeterum* - sve se čini
Da vam zloduh dušom trese;
To je napast, drago dijete;
Kajite se, kajite se!

... Pošao sam do vidara,
Pričao mu svoje jade;
Molio ga - mudru glavu -
Odoljena da mi dade.
Mjerio me na dva stakla,
Sve od glave pa do pete;
Reko mi je: Pravo vam je,
Kad živite bez diete!

Uzeh knjigu, rekoh: Amo,
Što ti kažeš, nova vjero?
Čito sam je, čitajući
Sve sam liste poizdero.
A na koncu, ništa nema
Za te moje bolne grudi,
Ko da nisam i ja ono,
Što i drugi smrtni ljudi!

Al mi onda uto budne
Ko da leži svijet gluho,
A ja bdijem - meni neko
Šapće lagan stih u uho.
I ja stišćem papir bijeli,
Cjelujem ga kano luda;
Ah, tamo mi pjesma leži,
I krv mi je tekla tuda.

Aj, pa onda, kada spazim,
Kako suza papir šara
Onda shvatim što je bilo
Divlji vulkan sred njedara.
Al neka ga... neka vrije,
Neka bjesni, neka prijeti,
Nek raznese - srce ovo
Pjevajuć će umrijeti!

Vienac, 1890.

U ŽELJI LJUBAVI

O, dođi, negdje iznenada,
Ko talas zraka s lipe cvjetne
Za polusvijetle noći ljetne,
Sva živa, žarka, bujna, mlada,
Sa vrelom krvcom strasti sretne!

Ne znadem medna imena ti
I ne vidjeh te nikad divnu;

Ko slavuj željno tebe zivnuh,
Kad milmirisna grana cvati
I ljubav vabi milostivnu.

O, dođi, željo odvijeka,
Srdaca sviju žuđen trenu,
Što život budiš svud i svemu,
I koju srce čeka, čeka,
Da l' kreće otkud plašna k njemu.

Ti, koja griješ micaj svaki,
Neutažena žudnjo svega,
Što smrtnim ovim putem bjega
Ko oblak sitan, mali, laki,
Što razić će se iza brijega.

O, dođi žurno, neviđena,
Došumi dršćuć iz daljine
Na svenoj zraci mjesečine
I stav' mi ruku na ramena,
Zagrli mene sred tišine!

I sakriti ću vruća lica
U topli baršun žudna tijela,
Na opojna ti njedra bijela,
Nek nagli tvoj me dah golica
I opija me ispod čela.

O, dođi negdje iznenada,
Raširi čvrste ruke dvije,
U nesvjestici da se snije,
U zaboravi strasna sklada,
U velepjesni materije...

Hrvatski salon, 1898.

ŠTO ME GLEDIŠ...

Što me glediš prijekornim okom
Iz daljine ledene i same,
U uzdahu nijemom i dubokom,
Nebo moje, što se žališ na me?!
O, dopusti da ti suze pijem,
Smiluj mi se, da kleknem uza te
I da jecam, da se molit smijem,
Nebo moje, gledajući na te!

Zakopo sam glavu u jastuke,
Čujem bilo, gdje prijekorno kuca...
Slomljene su i noge i ruke,
Slomljen oltar srijedom srca puca...
O, ne padaj, idole s oltara,
Dignut ću te još na njemu više;
Prostrijet ću cvijeća ti i šara,
Smiluj mi se, samo - smiluj mi se!

Što me glediš, anđele s visine,
Što me pitaš za moj vijenac s glave?
Svježje cvijeće - posušene trine,
Sveo lijer i ljubice plave -
O, Gospode, loše sam ga čuvo,
O, Gospode, zgazih tvoje cvijeće;
O, kako je zgaženo i suvo,
I nikada cvasti više neće!

Kad sam luto bez mete i cilja,
Ljubav si mi sažgao u grudi;
Vijenac dao smilja i bosilja,
Da me blaži, uznosi i budi;
Svet i velik sâm se stvorih sebi,
Krilio se nad nebesa više...
Ah, i - skrivih ljubavi i tebi,
Anđeli me moji ostaviše.

O, poglede blagi i medeni,
Uzdisaju kano šapat cvijeća,
Usno topla, sa koje je meni
Novu zoru navijestila sreća,
I ta šutnja, s koje sad me ljuto
Nijemi prijekor lednim mrazom mori;
O, anđele umoreni kruto,
Progovori, samo progovori!

Ne praštaj mi - šta mi oprost važi,
Srce mi je pakô ionako,
Tek mi šapni, tek mi samo kaži,
Boli li te, boli li te jako?!
I dopusti da ti suze pijem,
Bespomoćan da klečim uza te
I da jecam - jecajući mrijem,
Nebo moje, gledajući na te!

Vienac, 1893.

NOĆI

O, ti, što svilom brčna perja,
Ko silna noja zamah šušlav,
Sve širne kraje neizmjerja
U sanak nijaš tih, ljuljuškav!
Ti, pričo noći šumnih riječi,
Razaspi dugu od sto šara,
Da slušam gdje ti đerdan zveči,
I varkom hitar jezik vara!

O, dođi... reci: Daj zaklopi
Te trudne oči, brižne tako,
I studno srce daj otopi
Na varci bolje neg - ovako!
Zagrli sve to, bit što neće,
Il čim te prošlo draška doba, -
I od čeg trajne nema sreće,
Sjem lude kuće ili groba!

Jastučkom prsta daj utuši
Na vjeđam drijemnim oganj ljuti;
Životu budi, cijeloj duši
Bar trenut, trenut vječne sluti -
I miješaj divlje boje žarko,
I o trn ruže vješaj mlade,
Ti, jedina o slatka varko,
Što ne laskaš nam sebirade!

Dovabni onaj šapat zore
Iz mojih dana prošlih davno,
Kad iznenada trak sa gore
Na svježe pade more ravno,
A ja tek samo evo letnuh
Na mamak prve pjesme zori,
Na talas i na zemlju cvjetnu,
A sunce gori - gori - gori.

O, pričaj, što je klokotao
U škrapama mi Jadran sinji,
Kad toplim me je valom zvao:
O, igranj, plivaj i djetinji!
I širok kad mi duh ulijevo
O neizmjerju i slobodi;
Sva duša tek se grije evo
Od prve zrake što je rodi.

O, miješaj više boje žarke,
Što vijek me niže skido s neba;
Što dalje baješ, više varke
Na suhi kostur priči treba,
I što - ah, možda zato dođe,

Da srcem hvalim dragom Bogu,
Te sve što vidim živa o'dje,
Bez suza gledat ja ne mogu!

Pozlaćuj sve to, s čeg me peče
I mozak moj i srce strasno,
Pa sve je zbliza il zdaleče
I patničko i nesaglasno.
I sve je bol i sve su jadi,
I kroz smijeh sve se na plač daje,
I sve što ja bih grlit radi,
Sve gladim košto rana da je.

Pozlaćuj suhu sliku zbilje
I žedno srce tlapnjom opi',
Tek ne truj mišlju lažno milje,
Da o suncu se sanak topi!
I sjen da draga izginut će,
A prevarena pusta mašta
U prazan zurit onda kut će,
Gdje šaptala si svašta... svašta...

Prosvjeta, Zagreb, 1899.

ZIMSKA PJESMA

U peći suho drvo praska -
A bog bi znao gdje je cvalo,
Gdje ljubila ga traka majska?
- Sad slatko puca žuta daska,
Tek pepela će pustit malo.

Ko smrt se sjeni spolja vlače,
Sve gušće, gušće, istihana - -
A plam paluca sve to jače;
I što se sjeni više mračne,
Sve slađe svijetli suha grana.

A srč joj tužnu priča cvilu,
Iz cvjetnih sanja slatke glase,
Kad mjesec joj je preo svilu,
I u pramaljet kad je milu
Sve s časa u čas vjenčala se.

Kad pupoljci li njeni jedri
Ožidali su sunce vruće,
Da obljubi ih zvjezdan vedri

Ko šesnaestljetne žudne njedri,
Što srh ih budi pred svanuće.

I od tog milka da procvjeta
Kad-tada srećna melem-grana,
Ko zimzelena palma sveta.
Ko pjesma vječno mladih ljeta
Od želje nebu za usnama.

A sad, nu - drvo zgorjelo je,
Kroz dimnjak vjetar nad njim gudi -
Ko sav ti šećer pepeo je,
Što ponijelo ga srce tvoje
Sa pira šarnih sanja ludih!

Nada, Sarajevo, 1901.

VANI SNIJEŽI...

Vani sniježi. Tamno... zimno...
Puca negdje grana suha;
Stijenj dršće ko da luta
Divlji oganj s groba gluha.
I srce je grob otaki,
A želje su iskre divlje,
I kad uzdah srcem prođe,
Motaju se življe... življe...

Vani sniježi. Zbogom, zbogom,
Mali cvijete, što ćeš mrijeti;
Kad bi mogo suhar moju
Sobom u grob ponijeti!
Smrznuše se suze mnoge
Što su na te negda pale;
Zbogom, zbogom, ove moje
Ne bi tebe ogrijale!

Vani sniježi. Al je teško
Što mi pune prsi stište;
Il to uzdah srce tlači,
Il to suza puta ište,
Il se demon neki ruga
Pustoj smjesi mojih snova;
Sa dvije pjesme i tri suze
Ode proljet pjesnikova!

Vani sniježi. Pusto... zimno...
Puca negdje grana suha;
Ni ne vidjeh - gle, uza me
Stoji neka sjena gluha.
Po njoj pada crna halja,
Pogleda je ukočena;
To je prošlost svih srdaca,
A zove se uspomena.

- Što si došla? - htjedoh reći,
Al ne mogoh reći ništa;
Ona na me muče gleda
Kano mrtvac iz grobišta.
I htjedoh joj primit ruku,
Al zahvatih po praznini -
Ništa... prazno... pusto... zimno...
Magla u toj pustolini.

I osjetih da će ona
Isto tako meni doći
U čas zadnji moga vijeka,
U početak vječne noći.
Blijedjeti će tako nijemo,
Dok i srce ne ozebe,
Dok u magli zadnje suze
Ne izgubim nju i sebe.

Što će doći? Što da gledim
Polomljena svoja krila?
Što mi može ona dati
I čemu je ona bila?!
- - Vani sniježi. Pusto... zimno...
Toćeć drvo, crvić kuca -
Laka noć ti, zadnji cvijete,
Vani sniježi, granje puca...

Vienac, 1891.

UZDAH

Koješta mi je dao bog,
I još bi dao više,
Da tanju mi je podo krv
I krilo malo tiše!
Moj duh bi bio rose kap,
što srče zraku prvu,
Tek da je meni dao bog,
Ah, srca manje mrvu!

Ta gle - ja sjedim kao leš
Uz žalo nakon bure,
A u to slano u more,
Sve suze cure... cure...
I čini mi se, i moj vijek
Ko pučina je siva,
A po njoj mnogi žića san
Ko mrtva pjena pliva.

... Vi, sivi dani jesenji,
Bez sunca i bez leda,
Na moje oči pala je
Ko vaša magla blijeda.
Ja skino bih je s očiju,
I trudne skupljam vjeđe;
I harfu svoju tražim ja,
Zaboravih je negdje.

U božjem vrtu bilo to,
U carstvu divljih sanja,
Gdje s vilama sam igro se
Bez dužna poštovanja.
Pak sreći svojoj lanuh tu,
Da ponajljepša nije;
Probudih u nje ljubomor,
Te dušu sad mi pije.

I rukom teško, prostački
Baš po srcu me lupnu;
Na skršen kreljut svoga sna
Oborih suzu krupnu.
Sam Eol mi je harfu dô,
Da svakim ćuhom jeca,
I moju harfu razbiše
Baš Eolova djeca!

Ah, časak daj mi, bože moj,
Ah, časak - zaboravi,
Da svoju harfu nađem ja
U pogaženoj travi.
I ja ću opet pjevati
I himne i peane,
I bit ću ko i rose kap,
Što trepti zorom s grane.

Ogrlit sve ću anđele,
O, tako divno plave,
I crne, hitre đavole,
O, tako vijoglave -
Nek s oproštajnim poljupcem

I sva me sablast mine;
O, kaplju daj mi, bože moj,
Bar kaplju trusovine!

Da slijepim staru harfu ja
I pokrпам joj žice,
I mraznu maglu pobrišem,
Što prikriła mi lice:
Oduzmi pola srca mog,
Što mori moje grudi,
Gdje vjera me je varala
Da ljubljahu me ljudi!

1898.

PJESNIK I SVIJET

I vidje pjesnik zvijezdu, kroz maglu gdje treperi,
Te šanu: Što se ono bljeska?
A tajni glas mu reče: To Srećine su dveri,
Od alema im krov se ljeska.

I pođe pjesnik tamo: Imade l' - pita - krova
Za pjesnika u dvoru Sreće?
... Ta ima - svak će naći u miru blagoslova,
Ko cijelo srce preda nj meće.

A kad se pjesnik maši, da srce stavi tamo,
A ono nema srca pola!
I nije ostat mogo - sa pola srca samo
Ne puštaju pred idola.

Te pođe s bajna dvora. - Oj, vrati srce moje,
Vrati mi ga, svijete bijeli!
Na tvojim usnam žarkim, u pjenu strasti tvoje
Osta srce... život cijeli...

A reče svijet njemu: U bajnom hramu strasti
Pjesnikovo srce kuca;
Otiđi samo tamo; u bolnoj, mamnoj slasti
Tu se gali, tu i - puca!

I ode pjesnik tamo i ispita ga nađe:
O, vrati mi se, srce, vrati!
- Ne mogu ti se vratiti; ta tu je meni slađe,
Neg Srećici na zlatnim vratima!

Zaboravit se ne da ni čežnja niti rana,
Neuslišane mnoge suze;
Krvariti ću tako do potonjeg mi dana
Rad svega što mi beznad uze.

Ja jedem samo sebe... U bajnom hramu strasti
Grozničavo mi bilo kuca,
U trzavici vječnoj, u bolnoj, mamnoj slasti
Tu se gali, tu i - puca!

I vidje pjesnik onda, gdje srcu srijed srijede
Bajni alem iskre baca,
I reče: To su suze i meni više vrijede,
Neg sjaj Sreće vrh srdaca!

Ja ostajem uza te, ti otepena grano
Moga cvijeća i proljeća,
Da čuvam mrtvo blago u duši zakopano,
U spomenu sva mi sreća!

I čeka, tako čeka, a tamo iza brda
Srećina se zvijezda svijeti;
Tek pjesnik čeka, čeka - a spomen kao srda
Ne da živjet, ne da mrijeti...

Vienac, 1896.

AH, SVE JE SANJA PUSTA...

Ah, sve je sanja pusta,
Sve umišljeni raj;
Sve želja želju guši,
A uzdah - uzdisaj.
I u tom sva ti bajna
Života kipi slast:
Na trnu si mi cvao
I u blato ćeš past!

I što smo, srce moje,
Obilazili svud,
Sve kapale su suze
I krvca uzalud.
Ah, svagdje vara oko,
Što lažni veze san,
I slatko poji nadom
Sve - što je utaman!

Pa kad je čemer ljuta
Prenasitila grud:
Je l' igra sve to kruta,
Il ljudski privid lud,
Gdje nema nigdje svjetla,
A vjera časom mre:
Ah, srca gdje tu nema,
Ni žarke krvi, ne...

Ej, onda vidjeh vilu
Na ljudski saći put -
I žedne usne moje
Cjelivahu joj skut.
S oblaka pjesan začuh,
Da život nije san,
I ljubav da je sunce
U vječni majski dan.

Ti, milosrdna laži,
Što lanuo te raj!
Gle, omamno li sine
Tvoj kratki, kratki sjaj.
Il otrov je il melem
Taj biser s oka tvog?
- Ah, ko vjerovat može,
Tog silno voli Bog!

Pa u srce kad spomen
Svoj nokat rine ljut,
A pjesma - čedo njeno -
Ko divlja kida put,
U strahu samo pitam:
Zar to su tvoji sni?
A nešto u njoj jeca
I šapće: - To si ti!

Sve, sve je sanja pusta,
Sve umišljeni raj,
Gdje suza suzu guši,
A uzdah uzdisaj.
A ti si harfa samo,
Kroz koju tuži svijet,
I sve je tvoje cvalo
Za pogrebnički cvijet! -

Ni mislit mi se neće,
Sve pepeo gledam svud,
On zasuo je cvijeće
I zapunio grud...
A preko njega strujne

Kadikad čudan šum;
To katkad cvili srce,
A ruga mu se um.

Vienac, 1891.

MAJALES

Šumi voda i pršti; istok se zlati i rudi,
- Lijep li je život i svijet!
Sočnom na zelenom busu slatko oda sna se budi
Plavi perunike cvijet.

Zlačani vali mu tople pozdrave sunašca nose,
Cjeluju čašku i list;
On mu iz kaleža plava žrtvuje kapljicu rose,
Mirisni ametist.

Tu su na peludu meku spavala do dva leptira
Slađane ljubavi san;
Sada im zavjese mave bračnom na krevetu dira
Zlačanim prstićem dan.

Smješka se buba u travi, smješka se s grančice ševa,
Smješka se veliki cvijet;
Cijela se priroda smije, gali se šaleć i pjeva:
Lijep li je život i svijet!

Životna pjesan treperi ko duga od stobojna praška
Toplo i opojno svud,
Kao kad posanjan cjelov prviput trzne i draška
Ružicom sakritu grud.

... Voda što cvijeće poji, ona i - podriva žalo,
Onda uz podmukli huk
Veselo čupa i trga; svileno busenje malo
Tone u obijesni buk.

Samo na skršenu cvijetu vidi se krilo leptira,
Trza se malo još, gle!
Trza se, klone i tone - divljeg sred gorskoga vira
Tako je nestalo sve.

Plašivo ptičica s grane upire očice male,
Kud se je smiješila pre,
Uto joj nenadno jastreb perje rastrese na vale,
- Tako je gotovo sve!

Oštrim je ispio kljunom srce joj toplo i oči,
Sada ga briše o cvijet;
Vrebajuć hoće da opet na granu najvišu skoči,
Grakćući: Lijep li je svijet!

Nada, Sarajevo, 1902.

POGLED NA ZVIJEZDE

U crnom bezdnu gore, a oko naše luta
Od jedne k drugoj; ah, na vjeri
Ko dijete bunca mašta: života zbilja kruta
Varkom čemer svoj šećeri.

Sve hladniji je dom ti, moj čovječe, moj brajne,
I sve se više tebi grsti,
Što igračka si star ja u tvrdoj ruci Tajne,
Međ noktima joj čudnih prsti'.

Ti, vječit mučeniče, što prikovan o grudu
Bez svoje krivnje njome klecaš,
Ko rob slobodu sanjaš, sve sanjaš - al zaludu,
Ljepšom dušom - dublje jecaš!

U krupnom oku vola vijek svemir se zrcali
Ko svete noći u Betlemu;
A tebi puca: kruto, ej, neko li se šali
S tvojom iskrom u tjemenu!

Od rasijana blaga po tvojoj da se grudi
Više topla svjetla proli?!
I živohrane snage u jadnu građu ljudi,
I ne - boli, i ne - boli?!

Da krst svoj teški prteć, jedanput svjetlo danje
Obasine te iza brda,
Tri koračaja naprijed, a natrag je l' što manje,
Dok trnjem korak tvoj ševrda!

Al ne! tek gledaš na se i sve se smiješiš rjeđe,
Što časovi više lete;
I ostavlja te volja, što sanke su ti bljeđe,
Sve jasniji, što manje dijete!

Tek gledaš, gledaš, gledaš, i misliš: Čemu li je
Na orlovim mi srce krili',
I što niz moje oči ko suza nešto plije
Nad onim - čega ne sakrivih?!

Nada, Sarajevo, 1902.

AH, KAKO GORKO VIRNUH...

Ah, kako gorko virnuh u tvoje oči obje,
Ti radoznalko mala, što pitala si svede
Od čega pjana bješe ta mladost moja negdje?
- I za ruku te primih i krenuh ko u groblje.

Životu prijede podne, te zgazih sjen preda se,
Kad k istoku mu pođoh po spomeni puteljku.
Ti kraj mene si išla, ko sestrice anđelku,
U prvu što mi pričest s oltara nasmija se.

Daleko pođoh s tobom po vrtu poharanu...
I gledah dječji hod ti i slušah sve bez duška,
Pod tvojom lakom nogom gdje suho lišće šuška,
A svaki list je, dijete, po jednu krio ranu!

Kad dođosmo do kutka, gdje prvu zvijezdu zgledah
Još puzila je mrtvo blijeda zraka njena
U božičinu oku, što usnam od plamena
Primamila me k srcu od polarnoga leda.

Bje Ljubav, čedo moje, ah, svesilna, što grli
Sve prostore i doba i duh i tijelo svega;
To pjevaše joj smiješak; ja klekoh ispod njega
I klicah: Vjerujem ti, moj sanče neumrli!

Sve ljiljane i ruže na podnožje joj metnuh,
Sve ljiljane i ruže, i suzom srećna roba
Zapajah vijene njene, a bajno, cvjetno doba
Šaputalo je priče kroz veće pramaljetnu.

Izrodih kćerku s njome i tad je tlapnjom lude
Okrstih dušom našom; al jedno strasno veče
U zagrljaju mamnu mat' njena meni reče:
Sad pojedoh ti dušu da krv mi žešća bude!

Izgubiv svoju dušu, odlunjah od matere,
I svaki džbun otada raskopah nohtom tigra
I svoje suze zgazih i vidjeh kako igra
U svač'jem oku himba, u svač'jem srcu zvijere!

No krik moj već ne ori; kroz nekadašnju volju
Tek grč se katkad javi na nijemoj usni mojoj;
To kriče bog i đavo u vječnoj kavzi svojoj,
I požalit je prsi u kojima se kolju!

IZ TRANSE

Gle, dosada je došla i sklopila mi oči;
Šutke zurim u prazninu,
Na jednoj gdje se tački i smrt i život roči
U nirvansku pustolinu.

A zasićeno srce, ko mrtvo bojno zrno,
Sad spokojna hladi tama...
I ležim, lijep ležim; kroz smrtno velo crno
Sviće evo vječnost sama.

Još čvršće sklapam oči, još tvrđe hoću mrijeti,
Posve, posve, zauvijeke,
Ko divlju gdje će iskru huragan me odnijeti
U eterske bezdni meke.

I zaspim katkad tako - ko plahtu za mrtvacu
Vječnost širi halje svoje,
A na njoj mrlju vidim - to valjda sjenu baca
Lik dosadni biti moje!

Ah, ništa više nema da zbrišem je otuda,
Ona stoji tužno tako;
A mene iz sna budi i opet miso luda:
Je l' moralo bit ovako?!

NA KOLODVORU

A što bijesa ne poteče
Niz to pusto, mutno polje?!
Ljut sam putnik loše volje,
Mračan dan mi, čamna večer.
A već davno skupljam tralje,
Da se pođe makar kuda;
Dosadno mi je ovdje svuda, -
Ah, kad ćemo krenut dalje!

Svijet se vrti - nek se vrti;
Plesao sam i ja s njime,
Sa zla plako i miline
Na njegovih njedrih škrti'.
I sad samo gledam tupo,
Kako svoje pazi trice,
Svakidašnje mršti lice
I dalje se tiska glupo...

Ne dolaz'te više k meni;
Pustite me, neka hitno,
Pre neg jekne zvonce sitno,
Listam album na koljeni'.
Uspomene drage to su,
Povezane sve na sreću
A u kožu magareću,
- Dosta po njoj suza prosuh.

O, ne na te, sliko bajna,
Što mu prve krasiš liste,
Očice su tvoje čiste,
Nevina ti lica sjajna.
Još me danas blago gleda
Tvoje oko iz pozada -
Mjesečino tiha, blijeda,
Lomnu brodu vrh komada!

Ne mogu ti "zbogom" reći,
Ponijet ću te tamo, tamo,
Gdje će Bog nas vidjet samo
Sveznajući, svevideći.
Ja ću propast po sudbini,
Ti se na me nasmij mrtva;
Ah, tvoja sam osto žrtva,
Slatka mašto mladosti mi!

Ja se s vama samo dijelim,
Što ste meni milost dali,
Opili me, ovjenčali
Čemer-cvijećem nevelim.
Otrov mi je grud zagrijevo,
Podivljo me u lijetu;
Bez otrovi ne bih pjevo,
Ta bio bih lago svijetu.

I - sad sklapam knjigu ovdje
Pa očekam jedva časak -
Sitno zvonce - srećni glasak,
Da se pođe... nekud pođe...
Ni veselo niti plačno,
I bez cilja i bez volje,
Niz neznano pusto polje,
Mutno, mrtvo, beskonačno...

Vienac, 1898.

ZATVOR'TE VRATA!

Zatvor'te vrata! - Svetom kredom
Opisah čvrsto uklet pas;
Tu s voštanicom sam ću blijedom
Oćikat mirno suđen ćas.
A niko ne smije prijeći kola,
Ko ne donese zalog svet;
Ah, to je moga srca pola,
Što mrvama ga ćupko svijet.

Iz one pole smijah ja se,
A ova ne zna što je smijeh;
Sirota sva već otrova se
Pa crne samo sanja sne.
I ćući kao plaho ptiće
U podjesenji vlažni mrak,
Tek ćudno, ćudno glavom miće,
Sve teže tuđ je guši zrak.

Na seoskome križu sjedi,
Sa blatna što se koči dna;
Bajaca šarna pod njim gledi,
Gdje trubi: Evo Orfeja!
Zar svud već šume strše gole,
Onijemio li ptićji poj,
A lovorne o grane hole
Tek suši gaće bablji soj!

Zatvor'te vrata! - Svetom kredom
Opisah ćvrsto uklet pās;
Tu s voštanicom sam ću blijedom
Oćikat mirno suđen ćas -
Ko zvono, što ga s gorda vrha
Odsijeće munje ljuti rt,
Te tresne, jekne, pa se skrha
I oplaće si samo smrt.

MONOTONIJA

U mračnoj sobi dršće velo tmine,
A ja ga gledam kako tiho pada,
Ko ćad se spušta beskonaćni, gusti...
Sve pada, pada, pada...
Tek katkad iskra što kroza njegov sine,
A na nju umah crn se pepeo spusti.

Pa mislim: Evo, ja umirem sada,
A list života - to je velo mrazno,
I sve što u njegov žarke satkahn vjere,

Sve tama guta, ždere...
I zapjev cijelog vilovanja draga
Tu tromo mre - ah, dosadno i prazno!

I došlo mi je, došlo iznenada,
Pa presjeklo me pasu srijed srijede
I grč mi vrući pod kovitlac segnu
I stegnu, stegnu, stegnu...
Ne, ne znam reći je l' se u njem tada
Il krik il smijeh otkinuti htjede!

EXCELSIOR

Ko zvjezdani šuštaj plašta silnog boštva, što se nosi
Kroz svemirske bezdni tajne - tako tvoja miso brodi,
O, ponosna ljudska glavo! Okrštena u slobodi,
Niti moli, niti prosi.

Ona znade, da je sila. U skučenu, krhku tijelu
Sunce li je, što će doći? Ah, u svetoj trzavici
Svoj je oltar i svećenik - posvećen u izbici
Sebe štuje na propelu.

Iz Ereba, iz prokletstva ko heruba poziv nova
Vodi ljudstvo, da juriša na zaprte rajske dveri,
Gazi kostur vijekova i kud žarke oči peri,
Sipa svijetlo blagoslova.

Drskom rukom naprijed kaže - uvijek naprijed, naprijed samo,
Poput groma grmi: Umah otvarajte vrata širom!
To je za nas, što smo trgli uvis s bunom i nemirom,
Otvarajte, ne čekamo!

I ona će silom ući, a svevidni Duh će reći:
Dobro došla, kćeri moja, de iščupaj korov gusti,
S neshvaćene što mi misli posijaše vijeci pusti,
Dok stadoše tamjan žeci!

Takovu te vidjet htjedoh. Kasno li te sudba šalje!
Dosadno mi bje bez tebe - otkako se svijet vrti,
Pokornički tromi psalam pepelom mi uši brtvi:
Ah - sad pođi sumnjat dalje!

MIR VAM!

Luka: XXIV. 36-50.

Čađeći se kroz vjekove u varavoj pomrčini,
Kojom lažno svjetlo svijeta zavodnički svjetlomrca,
Ne grijući kao sunce i ne sjajeć na visini,
Već iz kala dižući se - divlji oganj s trula mrca,

Tako plamti zublja svijeta! Otkad plamti? - Otkad vapi
Smrtni porod zalud žara, da ogrije žile svoje,
Dok na drvu žrtvenome ljudske krvi krupne kapi
Nad poglavljem povjesnice ko pečati tvrdi stoje.

Na grobove, gdje misli mučeničke sanak sniju,
Još ne sjeda anđeo bijeli, da navijesti uskrs njima;
Tek jadika tužno šušti, duge joj se rese vijju,
Kroz nje šara čudne znake po pločama mjesečina.

Samo duša, jadna duša, kojoj volja od Providi
Predala je plačnu harfu, da u žice dira njene,
Grije suhu grobnu travu i kroz teški kamen vidi
Da još puno mjesta ima u grobnice ove nijeme!

Mješt' anđela uskršnjega lukav demon lakte suče
I lopatu tvrdu diže, da još širu raku pravi;
On u ime svijeta zbori, za bespravne kocku vuče,
... Ah, on moli - tek da laže, i on vlada - tek da gnjavi!

Vječna misli - a ti prostre stol ljubavi za sve ljude,
Šarenim ga prostre cvijećem i dade nam kupu mira
I zalogaj svoga kruha - - nu pogledaj kako Jude
Pjenušicu slatko srču iz vječnog ti iz putira!

U pročelja posjedavši, gipkom riječi svijet zdrave,
Kad se svrši nazdravica, iz topova rika grune,
Od tamjana ne vidi se kad se rane zakrvave.
- - Vječna misli, što da dršću bespomoćnoj harfi strune -

Uz grobove, gdje ti želje zakopane sanak sniju,
Gdje ne sjedi anđeo bijeli, da navijesti uskrs njima,
Gdje jadika tužno šušti, duge joj se rese vijju,
Kroz nje šara čudne znake po pločama mjesečina?!

Tek svejedno! Uvijek će pjesnik uz nje da postoji,
Pa kad dođeš, a tvoji te apostoli ne spoznadu,
On će prvi k tebi pasti, iz naručja toplih tvoji'
Ponosno će podignuti onu glavu gordu, mladu.

Hvatajuć ti s tople usne, vječna misli - vječna žrtvo,
Navještaje vječnog mira, nakon bura i oluja,
U krilo će past ti onda - on i harfa past će mrtvo -
Čemu pjesnik nakon tvoje velepjesni: Aleluja?!

Nada, Sarajevo, 1899.